

FARGERIK OPTIMIST

– Dette går bra, tenkte jeg om magasinet, og satset sparepenger og feriepengene.

– Jeg blir glad og inspirert av god kunst. Den går rett inn i sjelen, sier Toril Synnøve Kojan. I det hun pensjonerer seg fra stillingen som medredaktør i KUNST, tar Kunst for Alle-gründeren et kjapt tilbakeblikk før hun igjen retter blikket fremover mot dypere satsing på egen kunst, kunstterapi, kursvirksomhet og reising.

Tekst / Foto Maren Engelschiøn

OSLO (KUNST): Overskudd, det er det første ordet jeg kommer på når jeg trer inn i Toril Kojans atelier i Frysjavaen i Oslo. Fargerikdommen i maleriene er som en botanisk hage som i høy grad overgår Akerselva som bukter seg forbi utenfor ateliervinduet. Når jeg vender blikket mot kunstneren, ser jeg samhörigheten. Jeg forventet å se en rødhåret dame, som på lederbildet i Kunst for Alle, men nå er håret elegant sølvgrått. Rundt de grønne øynene har hun brukt turkis eyeliner, og over den turkise generen og det grønne skjerfet dingler lange, røde øredobber. Det er vågalt, men det fungerer veldig godt. En kolorist også i det ytre?

Maler egen glød

Det er lett å tenke seg at Toril har malt i pur glede over tilværelsens letthet og rikdom, kanskje på et varmt og fargerikt sommersted. Det viser seg imidlertid at hun har malt drømmene sine, optimismen, gløden, pågangsmotet, og ikke selve livet.

– Far døde i en bilulykke da jeg var 15 år. Det har sikkert preget kunsten min på en eller annen måte, men jeg ser det ikke selv, og det er jo så lenge siden. Kanskje er det lettere for andre å se det, sier Toril ettertenksomt når vi har satt oss ned i hver vår stol i atelieret. Det blir et naturlig opphold i samtalen vår der blikket mitt fengsles av maleriene. Jeg leter etter spor av smerte i bildene hennes, men finner det ikke. Toril fortsetter:

– Muligens gjorde fars død at jeg ble mer selvstendig, for jeg dro til Vermont i USA som 19-åring for å jobbe på et skimotell. Målet var å bli flyvertinne, men da jeg ble det, for TWA i Chicago, mistrievdes jeg og sluttet etter et halvt år.

Tilbake i Norge jobbet hun først i et norsk charterselskap, og siden bygget hun seg opp som konsulent, mediasjef og tekstforfatter i reklamebransjen. Hun jobbet også fem år som prosjektleder i Norsk Designråd.

– Jeg ble skilt første gang da gutten min var to år, så da måtte jeg bare stå på og jobbe. I tillegg tok jeg tegne- og malekurs. Maleprosessen er en form for meditasjon for meg, forklarer hun når jeg lurar på hvordan hun fikk tid til alt.

Modig satsing

Stadig flere kveldstimer gikk med til å male, en hobby hun har hatt hele livet, og hun begynte å planlegge magasinet Kunst for Alle.

– Da var jeg 50 år, og venner mente jeg heller burde trappe ned arbeidslivet ..., begynner den modige gründeren.

– Men hvordan torde du? Jeg mener, du hadde jo erfart at livet ikke er en dans på roser, akkurat? spør jeg, og føler meg rimelig pysete i forhold til denne flotte damen med rak rygg og en gjennomføringskraft jeg sjelden har sett maken til.

– Jeg er nok en veldig optimistisk person; nesten for positiv. Det er vanskelig for meg å si nei, jeg har mye initiativ og jobber effektivt. Dette går bra, tenkte jeg om magasinet, og satset sparepenger og feriepengene på å lage og sende ut et kort til cirka 1000 adresser, der jeg reklamerte for at det nå kommer et blad for alle som maler. De som tegnet abonnementet i ett år, fikk et reisemaleskrin i gave. 600 av 1000 tegnet abonnementet!

– Oi, og da fantes det ikke noe magasin ennå?

– Nei, men muntlig hadde jeg blitt lovet 200 000 kroner i produksjonsstøtte fra SND, det som nå heter Innovasjon Norge. Det endte imidlertid med at jeg fikk avslag fordi det ikke var et typisk kvinneprosjekt. Det handlet ikke om hekling eller noe sånt, sukker Toril oppgitt.

Nær konkurs

Etter å ha fått tak i en designer til å lage layout på magasinet og inngått samarbeid med Nordisk Fagpresse som fikk 55 prosent av aksjene, kom første utgave av Kunst for Alle abonnentene i hende 28. april 1995. Etter tre år kjøpte gründeren aksjene tilbake og fikk en stor gjeld. Hun var nær konkurs flere ganger, men fikk likevel tid til å gjennomføre et kveldsstudium over fire år på kunsthøgskolen Levende verksted. Enda en gang fikk hun en ny aksjeeier og kjøpte aksjene tilbake kort tid senere. Omsider gikk det bedre med magasinet, men selv fikk Toril brystkreft. Midt oppi kreften, og samtidig som hun arrangerte Oslo Art Fair for annen gang, hun er selvsagt gründer av dette arrangementet også, solgte hun Kunst for Alle til Fineart AS og bidro til å skape det nye magasinet KUNST.

– Jeg tror ikke du får plass til hele historien min på to sider i bladet, avbryter Toril seg selv og ser småleende bort på notatblokken min. Selv lurar jeg veldig på hvordan jeg skal flette inn i teksten at hun i tillegg til alt annet har utdannet seg som kunstterapeut og holder kurs både i kunstterapi og maleri, og holder flere separatutstillinger hvert eneste år ...

Fra hel- til halvmaraton

Torils liv virker litt som et maratonløp. Selv ikke da hun fikk kreft, stoppet hun opp.

– Jeg jobbet det jeg kunne da jeg var syk, og så var jeg i India i tre uker da strålebehandlingen og Oslo Art Fair var over. I ettertid ser jeg at jeg hadde trengt å være der lenger, men det var jo viktige saker som skjedde hjemme.

Til tross for den alvorlige sykdommen føler Toril at de siste ti årene har vært de beste i hennes liv. Det synes også på maleriene hennes, som er mye lysere enn de var tidligere.

– Nå har jeg modenheten og selvinnsikten, og jeg kan se at jeg har skapt noe, forklarer hun og smiler så det blinker i diamanten hun har i den ene hjørnetannen.

Jeg spur om hun har et roligere liv nå som hun ikke driver et blad alene. Nå ligner det kanskje mer en halvmaraton?

THE KISS, 80 x 80 cm, 2009.

– Jeg har jobbet i 60 prosent stilling etter sammenslåingen og tenker mer på å leve i nuet. Jeg prøver å leve sunt og går turer så jeg svetter. Siden jeg bor ved Nordmarka, kan jeg nyte friluftslivet. I tillegg går jeg på yoga og har tilgang på svømmebasseng og trimrom hjemme.

Som pensjonist vil hun bruke mer tid på å utvikle seg selv innen kunsten og ta et påbyggingsår innen kunstterapi. Hun gleder seg også til å reise til Nepal med samboeren neste høst. Kursvirksomhet blir det nok mer av, og selvsagt utstillinger.

Amatørkunstens forkjemper

Når jeg spør hvordan hun opplevde å avslutte Kunst for Alle, legger Toril hodet litt på skakke og ser tankefullt ut i luften.

– Det er en tid for alt. Kunst for Alle var min baby i 15 år, og nå er det blitt en del av noe annet, svarer hun og innrømmer at det er en smule vemodig å ta farvel også med det sammenslåtte magasinet. Gjennom sine kunstintervjuer har hun møtt svært mange begavede og inspirerende mennesker.

– I Kunst for Alle skulle det være noe å lære, noe instruktivt, uansett om du ville lære om kunstteknikk eller om kunst generelt. Mitt mål var å få frem personer som gjør bra ting uten å ha gått den riktige skolen (Kunstakademiet og tilsvarende, red. anm.), sier Toril. Hun legger til, med litt stolthet i stemmen, at flere av dem hun intervjuet i Kunst for Alle, er anerkjente kunstnere i dag. ■

Les mer på www.kojan.no